

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

ZSIDÓ FELEKEZETI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

Előfizetési feltételek:

Budapest, VI., váczi körút 23

SZERKESZTI

Egész évre házhoz küldve . . . 8 frt.—
Félévre 4 „.—
Negyedévre 2 „.—

hová minden küldemény intézendő.

SZABOLCSI MIKSA.

Egyes szám ára 16 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Tartalom: A vérvád és a boroszlói eset. Irta: Szabolcsi Miksa. — Zsidó-magyar művészek. Tárczácikk (XV.) Szerkeszti: Feleki Sándor. — Földm., ipar- és keresk. ügyi m. k. miniszter rendelete az izraeliták húsvételi kenyereinek árusíthatása tárgyában. — Az izraeliták országos irodájának körlevele az izraelita hitközségekhez. — Közmunka- és közlekedésügyi m. k. miniszteri rendelet a pesti zsidó nagyhitközség érdekében. — Az „Ünnepnapok“ megzenésítése. — Kírándulás a szent földre. — „A házaló és fia.“ Eredeti beszély. Irta: Viola Miksa. — Előfizetési felhívás. — Heti naptár. — Hazai hírek. — Külföldi hírek. — Irodalom. — Hirdetések.

A vérvád és a boroszlói eset.

Majdnem három századon keresztül hajmerezető üldözésnek, kinzásoknak és öldöklésnek volt kitéve amaz első sorban zsidókból álló szekta, mely a Jeruzsálemben kivégzett zsidó férfiú és zsidó tanítványai által terjesztett tanokat magáévá tette s a mely földalatti barlangokban, erdőkben és egyéb titkos helyeken gyakorolta kultuszát. Római poroszlók által kegyetlenül keresztre feszített Nazarethbeli Jisajt (Jézus) ismerte el eme szekta megváltójának, messiásának, kit várt ugyan az egész zsidóság, de a kit ennek nagyobb része a nazarethi férfiuban felismerni nem akart. Mert csak ebben különbözött az új zsidó szekta tana a többi zsidókétól, kiknek kultuszát a római világbirodalom igenis megtűrte kebelében.

A vádak közt, miket az államhatalom az új zsidó szekta ellen emelt s a melyek miatt fenállását tünni nem akarta, főképen egy volt — egy ép oly szörnyű, mint hazug vád, — mely leirhatatlan szenvedéseket hozott az új felekezet fejére, s mely miatt ezren és ezren vértanu-halált haltak; a vád t. i., hogy gyilkolnak, hogy *vallásuk parancsolata szerint emberhúst ehessenek és embervért ihassanak.*

Az új szekta hivei messiásuk emlékeztetésére, ki, az új tan szerint, utolsó vacsorája alkalmával a következő szavakkal nyujtott kenyeret és bort tanítványainak: »Ez az én testem, ez az én vérem«, a felfeszítettetés előestéjének évfordulóján szentelt kenyeret és bort élveztek, azzal a kijelentéssel, hogy: »én most Jézus testét eszem, én most Jézus vérét iszom.« Ez a szertartás félreértésre adott okot, a félreértés-

hez gonoszság és rágalom csatlakozott és kész volt a — *rituális vérvád.*

Vérfagyasztó minuciózitással irták le a hamis vádlók, a bérelt tanuk az embertelen szerzetést. Mint darabolták fel a christiánusok (ez volt az új zsidó szekta neve; mert Jézust messiásnak, azaz felkentnek, görögül *Christos*-nak hívták) az elfogott gyermekek testét, mint szívták ki vérüket és mint élvezték azt imák és énekek közt. A véráldozatokat — hangzott a vád — követeli a christiánusoktól vallásuk. És ha ezek szent könyveikkel akarták bizonyítani ártatlanságukat, mondván, ime, hitünk ily embertelenséget legtávolabbról sem követel — a vádlók azzal állottak elő: nyilvános könyveikben nincsen, de megvan titkos irataikban, és ha ott sincsen meg: szóbeli hagyományaitokban. S a szerencsétlen vádlottak ezrével dobattak éhes vadak elé; a kard éle által, tüzes máglyákon és a Tiber folyóban tizezrek veszttek el és elég nagy azon christiánusok száma is, kik szurokkal bevont zsákokba dugva, eleven égő fáklyákként szolgáltak az imperátorok lakomáinál.)*

Mi hisszük, sőt meg vagyunk győződve, hogy a christiánusok ártatlanok voltak. Hiszük azért, mert eltekintve a Jézusban való hitüktől, máskülönben *zsidók voltak*, a zsidónak pedig mi sincsen szigorubban tiltva, mint az emberölés és a vér — még állat vérének is — élvezete.

A christiánusok szektájából a keresztény-

*) L. Gibbon Edward, híres angol történetírónak: »A római birodalom hanyatlásának és megszűnésének története« című, világgrasználó művét.

ség nőtte ki magát. A végtelenül megvetett és üldözött felekezet előtt meghódolt a római világbirodalom. Jupiter optimus maximus és büszke istentársai porba hullottak a szegény nazarethi zsidó leány fia előtt.*) A kereszténység nagygyá és hatalmassá lett, oly nagygyá és hatalmassá, mint hajdan a pogányság volt, s banni is úgy bánt a törpe minoritással, mint hajdan a pogányság ő vele.

Irtóztató vád alatt szenvedett a kereszténységnek zsidókból álló első előőrse, és a hatalmassá lett kereszténység ugyanazzal a váddal sújtotta a népet, melyben gyökerezett s a melytől mindenét nyerte. A pogányságot a kereszténységtől egy egész világ választotta el. Más erkölcsök, más alapok, más elvek itt és mások ott. A kereszténység ellenben oly szorosan tartozott a zsidósághoz, mint a fa törzse a fa gyökeréhez. És a kereszténység mégis ugyanazzal a galád váddal, fordult a zsidóság ellen, melyet hajdan a pogányság ő ellene koholt.

Nincs a szenvedésnek az a neme, melyen a zsidóság másfél ezred óta a vérvád miatt már keresztül nem ment, daczára annak, hogy másrésről nincsen a bizonyításnak az a módja,

*) Konstantinus római császár 324-ben államvallássá emelte a mindig hatalmasabbá váló christiánusok hitét, megpecsételve ezzel a pogányság sorsát Európában.

melylyel a zsidóság a szörnyü vád valótlanságát ne bizonyította volna. A szentírás *háromszoros* tilalommal tiltja a vérelvezetést és *kilencszerezessel* az emberölést. Mindegy; szól a vád, de a talmud, az parancsolja. Minthogy azonban még soha senki az egész talmudban, a tengernyi rabbinikus irodalomban *egyellen betűt* sem fedezhetett fel, melyből ily fertelmes utasítást még csak kimagyarázni is lehetne, de igenis van egy egész traktátus, melyből egy egész irodalom fejlődött ki, és mely mást nem tartalmaz, mint a legszigorubb intézkedéseket arra nézve, hogy a zsidót a lehető legtávolabb tartsa a vérelvezetnek még leghaloványabb látszatától is, titkos könyveket, fel nem irott hagyományokat hangoztat a vád; ott, azokban benne van a rituális gyilkosság parancsa. — Fellépnek zsidókból lett keresztény papok, kik esküvel erősítik, hogy a zsidó mitől sem áll távolabb. mint ilyen ocsmány bűn elkövetésétől; köztük éltek, velük nevelkedtek, s tudják, hogy a vád hamis; de ime, ott a vádlók, kezükben a zsidó könyv; benne van, megesküsznek rá, hogy benne van a szörnyü parancs. — Kitűnik, hogy a felfedezők olvasni sem tudnak ama könyvben, hogy elvetemedett hamisítók hitették el velük a rágalmat, de azért holnap a hamisítókra és hamisan esküvőkre, mint talmudikus auctoritásokra fognak hivatkozni. Vannak fizetett tanuk, vannak a kinpadon tett vallomások és vannak kitanított gyermekek, kik szüleik ellen valla-

Zsidó magyar művészek.

Szerkeszti: Feleki Sándor.

XV.

POPPER DÁVID.

E rovatban nem egyszer adtunk sajnálkozásunknak és panaszunknak kifejezést a fölött, hogy művészeink nagy részét csak annyiban nevezhetjük a mienknek, hogy hazánkban születtek és nevelkedtek. Zsenialitásuk alkotásait a külföld élvezi s nekünk meg kell elégedni azzal, hogy sütkérezhetünk azon tudatban, hogy azért mégis — magyarok. Bizony sovány vigasz s ép azért kétszeresen jól esik, hogy ez alkalommal oly művészt mutathatunk be, kit úgy „hódítottunk“ el a külföldtől. Persze ha összeirnők az elhódítottak névsorát, az utóbbiak az elenyésző kisebbséget képeznék. Kétszeresen örvendünk Popper Dávid meghódításának azért, mert ő jelenleg Európának leghíresebb gordonkaművésze. A ki tudja, hogy az utolsó évtizedben mily óriási emelkedést mutat a zeneművészet, s különösen a hegedűművészet, a ki tudja mily jeles erők tüntek fel egymás után, az képes csak méltányolni azt, hogy Popper Dávidot a közvélemény egyhangulag a legjelesebb gordonka-

művésznek ismeri el. Tagadhatlan, hogy a boldogult *Trefort* Ágoston rrisztertől szerencsés gondolat volt az, hogy a hirneves művészt az országos zeneakadémia tanszékére meghívta. Ily kiváló művész csak fényt vet az oly intézetre, melynek élén áll s buzditó példaképül szolgál a növendékeknek. Popper Dávid azok közé a művészek közé tartozik, kiknél a zsenialitás egyesül a páratlan munkakedvvel, energiával.

Elmondhatjuk, hogy egész művészi pályája egy nagy diadalut, melyen babért babér után aratott, melyen nem hallott mást, mint égis való magasztalást, szünni nem akaró tapsokat. De őt nem kábitotta el a zajos dicséret, nem pihent babérain. Maradt még elég ideje arra is, hogy remek kompozíciókat alkosson, melyekből tanulnak és melyekben gyönyörködnek mindenfelé. Épen most, mikor e sorokat írjuk, érkezik a hir Olaszországból, hogy a kiváló művész ott óriási sikereket arat gordonkajátékával s hogy az ováció minden nemével elárasztják. Olaszország, a zene hazája is bámulattal és gyönyörrel hallgatja a bűvös hangokat, melyeket a művész gordonkájából kicsal. A fővárosi zenekedvelő közönségnek talán fölösleges is leírni, milyen művészi, milyen remek az

nak. S mi a legfőbb: *akarják* hinni a vádat. Nem cselekedett-e így a pogányság is hajdan az első keresztényekkel szemben? s nincsen-e meg a zsidóságnak az a jóvá nem tehető büne, hogy gyenge minoritást képez? bűn, melyet a hatalmas majoritás soha meg nem bocsájt?...
*

A gyötrelmekben, megaláztatásokban üldözésekben és minden kigondolható kinszenvedésben oly nagyon gazdag zsidók története egyik leggyászosabb lapját a vérvád okozta csapások képezik. Vérünk megfagy ereinkben, ha a rettenetes mézárásokon végigtekintünk, melyeknek a zsidók ilyen hamis vádak következtében egyik vagy másik korszakban ki voltak téve. Egyetlen német városban (Worms) egy nap alatt 400 zsidó családot gyilkolt meg a felbőszített nép, mert 8 tanu megesküdött rá, sőt zsidók is vallották — a kinpadon — hogy a peszah előtt eltűnt szerzetest a zsidó község előljárói ölték meg, miután vérét a maczószt készítéséhez kiszivattyúzták. — Az elveszett szerzetes 6 hónappal később megkerült (egy megszőktetett zsidó asszonnyal, kinek lelke üdvén fáradozott, Rómában járt állítólag, hol szeretője zárdába lépett), az ártatlanul felkonczoltokat azonban újból életbe hívni nem lehetett.

Volt eset, hogy a zsidók ilyen mézárások elől csodálatos módon megmenekültek. Egy szerelmes fiatal ember, kinek a prágai zsidó elő-

járó leányát nőül adni nem akarta, belopódzott a zsinagógába és az ott tartott vörös bort kicserélte vérrel. A gonosz azután jelentést tett, hogy a zsidó község keresztény vért tart a templomban, melyre peszachkor a zsidóknak szükségük van. A község szerencséjére a templomszolga ugyanazon éjjel, nyugtalanítva rossz álmok által, korábban ment el az imaházba, mint máskor hol észrevette a vért, mit rögtön eltávolított, úgy hogy mikorra a hatóság emberei megjelentek, a boron kívül mitsem találtak. A denunciáns magán-kivül volt, hogy boszuja nem sikerült és izgatottságában elkiáltotta magát „Itt kell lenni a vérnek, én magam hoztam ide az éjjel!” Az elvetemedett embert kerékbe törték volna, miután gaztette kitudódott, de kikeresztelkedett s bántódása nem történt.

De nem mindig történtek csodák: a hamis vádlók nem mindig magukat vádolták, pedig oh, hányszor léptek fel ilyen vádlók! — és ilyenkor mindig folyt ártatlan vér, és tengere a könnyeknek. Következett a tortúra, a fosztogatás, a számkivetés. Tudósok, főpapok, fejedelmek számtalanszor hamisnak nyilvánították már a vádat, pápák, császárok, szultánok, czárok nem egyszer tiltották már meg, hogy ilyen vádakkal felléphessenek, de hasztalan! A vád, miként gyógyíthatlan fekély meg-megujult, és halhatatlan, mint maga szülőanyja: a gonoszság.
*

a játék, melyet Popper Dávid kifejt. De lehetetlen is leírni. Hallani kell azt s csak akkor lehet megítélni teljesen a zseniális zenész művészetét.

Két évtized óta ismert a jeles művész neve Európaszerte, mindamelllett, hogy csak most éri el a negyvenharmadik életévet. Versenytársait csakhamar gyorsan tulszárnyalta, s mint gordonkaművész, *Davidov* halála óta ő az első az elsők között.

Prágában, 1846-ik év június 18-án pillantotta meg Popper először a napvilágot. Zenei kiképeztetését a jóhírű prágai zeneakadémián nyerte, hol tanára *Goltermann* Gyula volt, ki rögtön felismerte a benne rejlő tehetséget. Az ő buzdításának, lelkiismeretes oktatásának a művész nagyon sokat köszönhet. Akik a még gyermek-ifjú Poppert játszani hallották, nagy jóvót jósoltak neki, s mint látszik, joggal. Már 16 éves korában Lipszében, a híres Gewandhausban lép fel, még pedig óriási sikerrel. A kritika és a közönség egyaránt a legnagyobb magasztalással szólottak feléje, s neve csakhamar általánosan ismert lett. A lipcei siker által felbátorítva, nagyobb művészi körutra indult. Bejárta Németország nagyobb városait, Svájcot, Hollandiát, és mindenütt zajos sikereket ért el. 1867-ben Bécsben találjuk, hol egy nagy hang-

versenyen *Patti* Adelina társaságában lép föl. Gyönyörű játéka a bécsieket egészen elragadta s rögtön a bécsi udvari operához első gordonkásnak alkalmazták, igen kedvező feltételek mellett. Hat éven át maradt Popper ezen állásban, mialatt a bécsi közönség elismerését és szeretetét megnyerte. De művészi lelke, ambíciója arra sarkalta, hogy bejárja Európát s minden nagyobb városban bemutassa művészetét. Azért 1873-ban ott hagyta állását, a bécsi zenevilág élénk sajnálatára. Ezóta állandóan művészi köruton volt nejével *Menther* Zsófiával, a világhírű zongoraművésznővel, kit 1872-ben vett nőül. Franciaországban, Németországban, Spanyolországban, Portugáliában, Oroszországban, szóval mindenfelé, a merre a jeles művész fellépett, meghódította és bámulatba ejtette játékával a közönséget. Elhalmozták tapsokkal, koszorúkkal, értékes ajándékokkal és rendjelekkel. Popper játékát közvetlenség, eredetiség, báj, merész de kellemes rithmus és zseniális felfogás jellemzik.

Valóban nagy szolgálatot tett Trefort Ágoston a hazai művészetnek, midőn 1886-ban oly két erőt, mint *Hubay* Jenő és *Popper* Dávid megnyernie sikerült a magyar orsz. zeneakadémia részére. Különösen lekötözte a főváros zenekedvelő közönségét, melynek

Az ép oly megszegényítő, mint szomoru nyiregyházi napokban bizonyára több hitrokonnal megesett, hogy keresztény jóakaróik így nyilatkoztak előttök:

Hisz, ha minden izraelita olyan volna, mint ön! — Nem is önről, vagy önhöz hasonló emberől hisszük, hogy keresztény vért használ. Ments Isten! — Olyan jóra való, olyan felvilágosodott ember felől, a minő maga, ezt senki sem hiszi, hanem azokról a fanatikus, peiszes és kaftános lengyel zsidókról, azokról biz' feltehető, hogy veszett vakbuzgóságukban keresztény vért isznak, s hogy ilyet szerezzenek, keresztény gyermekeket elfognak és lesaktolnak.

Hiába utaltál arra — ha ugyan elég kislelkű nem voltál, hallgatásod által még megerősíteni a balhiedelmet — hogy hiszen attól a »fanatikus, kaftános és peiszes« zsidóról, ki valása meghagyásait szigorúan betartja, még kevésbé lehet feltételezni, hogy hite legtöbb tilalmait oly gyalázatosan megszegje. Hisz *mennél vallásosabb a zsidó, annál inkább őrizkedik a vérhasználatától!* Ki hallott még olyan logikát, hogy valaki *vallásosságából* lábbal tiporja a vallás legfőbb parancsait, hogy pl. katolikus keresztény roppant *vallásosságából* megköpi a feszületet? — (Ezeket mondta e sorok írója is boldogult Pauler Tivadar, volt igazságügyminiszternek a nyiregyházi napokban nála nyert audiencia alkalmából); hiába hoztad fel ezt, vagy hasonló érvet az egészséges ész ellen intézett ama merényletre; mit

elég gyakran van alkalma hallani a quartettnak mely Popper Dávid, Hubay Jenő, Herzfeld Viktor és Eldering Brain tagokból áll, művészi játékát a zeneévad alatt.

Popper Dávid külseje is elárulja a zseniális művészt. Hatalmas alak, barna arczczal, villogó sötétfekete szemekkel. Ajakán, melyet kis fekete bajusz árnyal be, bizonyos szellemes mosoly vonul végig. Sűrű, őszbe vegyülő göndör haja még inkább hozzájárul ahhoz, hogy benne a művészt azonnal felismerjük. Popper nemcsak zseniális művész, hanem rendkívül szellemes ember is. A kik valaha az ő társaságában megfordultak, azok bizonyára élénken gyönyörködtek szárnyaló szellemében, jóízű humorában mely nem egy élczapot láthatna el kitünő ötletekkel.

Mint tanár tanítványainak szeretetét és ragaszkodását teljes mértékben bírja, mint zeneművész pedig rövid két évi itt tartózkodása óta a fővárosi zenekedvelő közönségnek, mely csodálattal csüng játékán, igazi kedvenczévé lőn, s hangversenyeire mindenkor zsufozásig megtelnek a Vigadó termei a főváros lakosságának színe javával.

sem használt; legfőlebb annyit értél el, hogy mikor otthagytad keresztény jóakaródat, fogai közt mormogta: ez sem jobb a többinél.

Tehát csak fanatikus, kaftanos és peiszes zsidókról hihető, hogy keresztény vérré van szükségük. De mit szóljunk akkor a boroszlói esethez, a legujabbhoz, mely lázba hozta az egész világ antiszemita sajtóját, sőt a németországi és a vatikáninak valóságos epileptikus rohamokat okozott.

A boroszlói rabbiképző intézet egy hallgatóját — lapunk is elég bőven ismertette az esetet — a boroszlói törvényszék könnyü testi sértés miatt elítélte, melyet egy 5 éves keresztény gyermekén követett el. A gyermek elmondta, hogy Bernstein Miksa (ez a boldogtalan szeminarista neve) ígéretekkel magához csalta és teste bizonyos részén éles késsel sebet ejtett, a belőle kicsepegő vért spongyával itatva fel. A védőügyvéd utalt arra, hogy a gyermekén seb nyoma nem látszik, de *mire is használta volna Bernstein — kérdezé — a felitatott vért?*

Mire használta? — Berlinben, Rómában, Bécsben és Pétervárott antiszemita barátaink kórusban adták meg a választ. Mire használta? — *Rituális czélokra!*

Elöttem fekszik egy Budapesten megjelenő magyar lapnak f. é. márcz. 24-iki száma. Hasábos cikkekben tárgyalja a boroszlói esetet, melynek végén arra az eredményre jut — és ezt ama lap óriási betűkkel szedette ki — hogy *„a zsidóknak csakugyan van szükségük keresztény vérré.“*

Bernstein Miksa a boroszlói egyetem bölcsészeti takultásának rendes hallgatója volt. A szeminarium maga oly intézet, melynek az orthodox zsidóság szabadelvü iránya miatt kezdettől fogva háborut üzent, és a melyből a »hithü« zsidóság a viláért sem választana magának papot. A növendékek csak akkor bocsátatnak a rabbivizsgára, ha már egy év óta philosophiae doctorok, mivé csak nyilvános egyetemen lehetnek. Természetes tehát, hogy amaz intézetből esupa művelt és felvilágosodott ember kerül ki. Orthodoxismustól, vagy fanatizmustól ezen urak vajmi távol állanak, és egy közülük mégis *keresztény vért akart volna szerezni zsidó vallásos czélokból?* — — —

Sem peiesz, sem kaftan, sem fanatizmus, és mégis rituális vérvétel?!

De mi is a magyarázata a boroszlói esetnek? Meghozták a magyarázatot az utolsó hírek.

Bernstein Miksát, mint a közérkölcsökre veszedelmes embert, *hirtelen elfogták.* Feljelentések

tétettek ugyanis ellene, hogy több fiu gyermek, zsidókon mint keresztényeken, galád erkölcsstelenséget követett el, és kiderült, hogy *ugyanilyen merényletet követett el ama gyermek ellen is, ki miatt nemrég elítélték.*

Ha az antiszemita kirulni tudnának!

Nem kétkedünk, hogy elleneink még így is a zsidóságot fogják felelőssé tenni a boroszlói zsidó diák ocsmányságáért. Egy francia akadémikus csak nem rég jegyezte meg, hogy a zsidók olyanok, mint az egerek, a keresztények olyanok, mint a macskák. Ki ette meg a tejet? a macska, (csak egyről szólnak). Ki rágta ki a ruhát? az egerek, (mindig többes számmal felelnek). Ha *egy* zsidó követ el valamit, a zsidókat szidják érte, de nem jut eszébe senkinek, gyaláznai a keresztényeket, mert egy keresztény vétkezett.

Szabolcsi Miksa.

A földmivelés, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. minisztertől.

14.040. szám.

Valamennyi törvényhatóságnak!

Többször fordult elő panasz az iránt, hogy az izraelita hitközségek azon jogát, mely őket a husvétii kenyereknek a hitközségi tagok részére való szolgáltatása tekintetében megilleti, egyesek az által csorbitják, hogy husvétii kenyeret előállítanak, elárúsítanak, vagy a hitközség területkórén kívül eső helyről szállítatnak, a nélkül, hogy erre az illető hitközségtől engedélylyel bírnának. Mindezen esetekben a vallás- és közoktatásügyi miniszterrel egyetértőleg kimondottam, hogy a husvétii kenyereknek elárúsítása nem a szabad ipar, hanem az egyházi önkormányzat tárgyai közé tartozik, minélfogva ezen jog gyakorlását, illetőleg az egyes hitközségek vannak hivatva saját hiveikre nézve intézkedni.

Tekintettel arra, hogy ezen intézkedések dacára a hitközségek engedélye nélkül szállítottak husvétii kenyerek, az említett rituális jellegű élelmi cikk készítése s árusítása iránt a vallás- és közoktatásügyi, valamint a belügyminister ural egyetértőleg a /- alatt mellékelt rendeletben intézkedtem és felhivom a törvényhatóságot, hogy az izraelita hitközségeknek a husvétii kenyerek szolgáltatási jogát csorbitó esetekben a mellékelt rendelet alapján járjanak el.

Budapest, 1889. márczius hó 24-én.

Széchenyi s. k.

Rendelet

az izraeliták husvétii kenyereinek árusíthatása tárgyában

1. §. Az izr. husvétikenyerének (pászka, laska) a hitközségi tagok részére való szolgáltatása az izr. hitközség kizárólagos joga. Ennélfogva husvétii kenyeret előállítani, elárúsítani vagy a hitközség területkórén kívül eső helyről szállítani csak az van jogosítva, aki erre az illető községben fennálló izr. hitközségektől engedélyt nyer.

2. §. Az izr. hitközség autonóm jogköréhez képest önállóan és igényeinek megfelelő módon intézkedik a husvétii kenyérnek a hitközségi tagok részére való szolgáltatása tekintetében. A husvétii kenyér árusítását tetszés szerint vagy önmaga kezelheti, vagy bérbe adhatja, vagy megállapíthatja azon feltételeket, melyek alatt az árusítást a jelentkező kereskedőknek vagy vállalkozóknak megengedi. Az izr. husvétii kenyér árusításához iparhatósági igazolvány vagy engedély nem szükséges.

3. §. Az 1879. XL. törvény 1. §-a alapján ezenel kijelentem, hogy kihágást követ el és a rendőrhatalóságok által 50 frtig terjedhető pénzbüntetéssel és ezenkívül a nála talált husvétii kenyér elkobzásával büntetendő az, a ki a nélkül, hogy arra az illető izr. hitközség által feljogosítva volna, husvétii kenyér készítésével foglalkozik, vagy husvétii kenyeret elárúsít, vagy a hitközség területén kívül eső helyről szállítat.

4. §. A rendőrhatalóságok által kiszabott pénzbüntetések a városi, illetőleg a községi szegényalapra fordítandók.

5. §. Mindazon jogok, melyeket ezen szabályrendelet az izr. hitközségek számára biztosít, az izr. hitközségek székhelyein kívül fennálló izr. fiók-hitközségeket és imaházi egyesületeket is saját területekre nézve megilletik.

Budapest, 1889. márczius 24.

Széchenyi, s. k.

Az izraeliták országos irodájának körlevele az izraelita hitközségekhez.

14,334. szám.

Tekintetes hitközségi Előljáráóság!

Midőn a vallás- és kereskedelemügyi ministeriumok újabb rendeleteit mellékelten átküldeni szerencsénk van, felhasználjuk az alkalmat, hogy anyakönyvi és hitközségi ügyekben ministeri intézkedések alapján több hasznos tudnivalót is közöljünk, mely közleményünk folyamán a t. Előljáráóság utolsó évi működésünkről szintén értesítést nyer.

I. Az 1885. évi anyakönyvi szabályrendelet gyakorlati alkalmazásában teljesen sikerültnek bizonyult, a mennyi-

nyiben — mint ezt különben már mult évben is kiemelni szerencsénk volt — nemcsak az anyakönyvi intézménynek jövőben való helyes kezelését biztosítja, hanem az által, hogy a mult mulasztásainak jó részét felderíté, a családi jog nem csekély előnyére ezekre menő be nem jelentett esetek *utólagos anyakönyvi feljegyzésére* is vezetett. Oly tömegesen érkeztek utóbbi időben az ez érdembeni kérvények, hogy a *vallás- és közoktatásügyi minister ur ő nagyméltósága folyó évi márczius hó 6-án 10,442. szám. alatt kelt közölt rendeletével* (megjelent lapunk mult heti számában) *utóbb szükségesnek találta* ezen ügyekben az eljárást tüzetesen szabályozni s az elsőfoku érdemleges intézkedés jogát az alispánnak, illetve városi tanácsnak hatáskörébe utalni. Ezen rendelettel az anyakönyvvezetők a hatóságnál a felek érdekében való közbenjárásra is felhatalmazva lettek, mely joggal eddigelé nem bírtak.

Mint hogy a rendelet 5. pontjában utalás történik az 1888. évi szeptember hó 27-én 18,211. sz. alatt kiadott körrendeletre, (megjelent az »Egyenlőség« octoberi számában) megjegyezve, hogy ezentulra az utóbbi rendeletnek csak azon intézkedései veendőek figyelembe, melyeknek értelmében feleket nem anyakönyvi kivonat alakjában kiállított születési bizonyítvány nélkül csak a kultuszministerium engedélye alapján szabad házasságra egybeadni.

Felkérjük a t. Elöljáróság utján az anyakönyvvezető urakat, hogy e rendeletek határozatait tudomásul venni és hivatali eljárásukban ugy ezen, valamint az 1863. évi udvari cancellariai rendeletet, nemkülönben a nngu. kultuszministerium 1885. évi 1924. eln. és 1888. évi 1191 eln. szám alatt kelt körrendeleteit szem előtt tartani sziveskedjenek. Különösen arra figyelmeztetünk, hogy az udvari cancellariai rendelet 2. pontja szerint a *kihirdetéseknél három egymásután következő szombati vagy ünnepi napokon* kell történniök, és hogy ennél fogva azon több helyen meghonosodott helytelen gyakorlat, hogy hétfőn és csütörtökön is történnek házassági hirdetések, megszüntetendő, ha csak az anyakönyvvezető urak súlyos következményekkel járó törvényszegést elkövetni nem akarnak és ha ebből folyólag a feleket kellemetlenségeknek és egyéb hátrányoknak kitenni nem kívánják.

Egyidejűleg az anyakönyvvezető urak emlékezetébe idézzük mandzt, a mit 1888. évi január hó 24-én, 12,156. és m. é. 12,735. szám alatt kelt körleveleinkben hivatali teendőik iránt felhoztunk, késznek nyilatkozván a magunk részéről, hogy a mint a lefolyt évben különböző ügyekben hozzánk fordult 183 izraelita anyakönyvvezetőt a szükséges utasításokkal és utbaigazításokkal elláttuk, ugy ezentul is szivesen fogunk tanácssal szolgálni mindazoknak, kik e végből hozzánk folyamodnak.

II. Mióta a vallás- és közoktatásügyi minister ur ő nagyméltóságának 1888. évi junius hó 21-én az **izraelita hitközségi viszonyok rendezése** tárgyában kiadott körrendelete életbelépett, azóta több különvált községnek a jelzett rendelet határozatai alapján eszközölt békés egyesü-

lése vitetett keresztül, és számos jelenség — a milyen nevezetesen az a körülmény is, hogy *mult év julius hava óta izraelita hitközség kötelekéből egyetlen kiválás sem történt* — a mellett tesz tanuságot, hogy az utóbbi rendelet üdvös következményei mindinkább előtérbe lépnek.

E rendelet egyes intézkedéseiről, valamint az izraelita hitközség jogai felől egyáltalán a következőket bátorodunk kiemelni:

1. Előfordultak oly esetek, hogy Bécsben lakó és az ottani izraelita hitközséghez tartozó izraeliták, kik az év egy részét Magyarországon lévő birtokukon töltik, arra való utalással, hogy már egy hitközségnek adót fizető tagjai, a maguk számára azon jogkedvezményt igényelték, hogy az illető magyarországi hitközség terhehez való hozzájárulás alul felmentessenek.

Mint hogy a bécsi cs. kir. vallás- és közoktatásügyi ministeriummal folytatott jegyzékváltás közben kitünt, hogy a Bécsben lakó és magyar illetőségű izraeliták e tekintetben semminemű kedvezményt nem élveznek, a magy. kir. vallás- és közoktatásügyi ministerium akként döntött és ez immár általános szabályul szolgál: *hogy az izraeliták csak a magyarországi izraelita hitközségek között választhatják meg szabadon azt, melyhez tartozni kívánnak, azonban egy Magyarországon kívül létező hitközség e részben tekintetbe nem jöhet.*

2. Folytatva azon törekvésünket, hogy az izraelita hitközség ősrégi kivételes jogait hatósági védelemben részesítsük, sikerült kieszközölnünk, hogy ugyanazon elvek mellett, melyek a mult évi szeptember hó 23-án 13,179. szám alatti körlevelünkkel megküldött és a kóserhus-ügyet szabályozó rendeletnek alapul szolgáltak, az izraelita hitközségeket a *husvétii kenyér (mazzoht) szolgáltatása* körül megillető jogot is megerősítsük. A magy. kir. földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi ministeriumnak m. k. belügyi és vallásügyi ministeriummal egyetértőleg f. é. márczius 24-én 14,040. sz. a. kibocsátott rendelete (közé van téve lapunk jelen számában) kimondja: hogy minden izraelita hitközség *kizárólagos joggal* bir arra nézve, hogy saját területén husvétii kenyeret (pászka, mazzoh) készíttessen és elárusíttasson, következésképen senkinek sem áll jogában, hogy a hitközség engedélye nélkül husvétii kenyerek készítésével, eladásával vagy a hitközség területkörén kívül eső helyről való bevitelével foglalkozzék. Az ezen tilalom ellen cselekvők 50 forintig terjedhető pénzbírsággal büntetettek, és azon fölül a náluk talált vagy czimük alatt érkezett husvétii kenyerek is elkoboztatnak.

3. A hitközség és fiókhitközségek, de sőt a hitközség és tagjai között is a *hitközségi adók és illetékek* ügyében sűrűn merültek fel viták.

Az anyakönyvi szabályrendelet ugyanis gondoskodik arról, hogy a mennyiben az anyakönyvi kerület másképen nem intézkedik, az anyakönyvi kerület közös költségei az állami adó arányában vetendőek ki, és az 1888. évi junius hó 21-én 1191. eln. sz. a. kelt rendelet ennek ki egészítésképen még azon intézkedést tartalmazza, hogy

ily esetben a fiókhitközségi tagok állami adójának csak a fele veendő a kivetés alapjául.

Ezen csak a közös költségek fedezése szempontjából külön szabályok nem léte esetére érvényes határozatot számos hitközség a hitközségi adó kivetésénél is irányadóul vette, legtöbbször még oly esetben is, midőn a hitközségi alapszabályok ily adózási mód felett tüzetesen nem is rendelkeztek. Oly esetben tehát, midőn valamely helységben egy zsidó bérlő vagy földbirtokos van letelepedve, kinek állami adója több ezer forintra rug, míg a többi izraeliták közül egyetien egynek az állami adója sem tesz ki többet 50 forintnál, ha az az állami adó szolgál a hitközségi adókivetés alapjául, az a visszas helyzet származik, hogy *egy* tag fogja a hitközségi költségvetés tulnyomó részét viselni, mi mellett megtörténhetik, — mint már volt is reá egy eset — hogy a hitközség többsége a hitközségi adót az állami adó 40°/_o-ára emeli, hogy ez által *egy* adófizető rovására jobb kántort szerződtethessen.

Ép ugy előfordul, hogy hitközségek oly fiókhitközségi tagoktól, kik a hitközséggel csak a rabbiságra nézve állanak közösségben, tulságos nagy illetékeket (rechas) szednek, holott az ily tagok a hitközség terhehez hozzájárulni nem kötelesek.

Hasonló és más esetekben a mult évben 230 hitközség és 50 fiókhitközség fordultak hozzánk, és örömmünkre szolgál az a tapasztalat, hogy tanácsaink meghallgatásra találtak, s hogy igen kevés kivétellel a fenntorgott vitákat ilykép minden hatósági közbenjövétel nélkül kiegyenlítettünk sikerült.

Állandó törekvésünket képezi, hogy a hitközségek gazdasági önállóságát továbbra is épségben fenntartassuk, de ép ezért felkérjük a t. Elöljáróságokat, hogy a gazdasági viszonyokban lehetőleg bizonyos állandóságot létesítsenek, nehogy az adókulcs évente változzék és a hitközségi tagok oly mértékben terheltesse, hogy a hatóság már az állami pénzügyi igazgatás érdekében — mely megköveteli, hogy a polgárok adózási képessége a nem tisztán állami czélokra szolgáló terhekkal ki ne merítesse — kénytelen legyen módosító s a hitközségi adót restringáló intézkedésekkel beavatkozni.

Hogy tehát az államnak a hitközségi adózási eljárásába való beavatkozása meggátoltassék, és hogy a hitközségek és fiókhitközségek között előforduló viszályoknak vége vessék, két körülményt bátorkodunk a t. Elöljáróság figyelmébe ajánlani:

a) Bárminő kulcs szolgáljon is az adókivetés alapjául, intézkedés volna teendő az iránt, hogy a tagok osztályok szerint csoportosítottassanak és hogy minden osztály számára eleve meghatározottassék azon adóösszeg, melyen tul senki közvetlen adóval nem terhelhető. (Mihetért tudatjuk, hogy a pesti izr. hitközségnél, melynek évi szükséglete kerekszámában 250,000 frtra rug, a legnagyobb közvetlen adótétel, melylyel valamely tag terhelhető, ez idő szerint évenkénti csakis 400 frtot teszen ki.)

b) Minthogy az 1888. évi június hó 21-én 1191. eln. sz. a. kiadott körrendelet 2. pontjának b) alpontja szerint az anyahitközség székhelyén kívül fennálló fiókhitközségek és imaházi egyesületek csak az anyakönyvvezető rabbisághoz és az általuk *állandóan* használt anyahitközségi intézmények terhehez kötelesek hozzájárulni, a hitközségeknek nem áll jogában, hogy oly fiókhitközségi tagokra, kik külön templomigazgatással bírnak és a kik az anyahitközséggel csak a rabbiság tekintetében állanak közösségben, rechas-illetményeket vessenek ki akkor, midőn az esketési szertartás a fiókhitközségben megy végbe és a midőn ennél csakis a rabbi működése lesz igénybe véve.

4. Az izraelita hitközségek és egyeseknek az országos izraelita iskola-alapból és az izraelita egyházi czélokra törvényhozásilag megállapított javadalomból való *segélyezése* a lefolyt évben is rendszeresen eszközöltetett. Az 1888. évben a nagym. ministerium részéről a következő segélyek adományoztattak:

a) izraelita hitközségeknek: népiskolai és talmudthora intézeti czélokra	12,800	frt
kultusz-czélokra	4,200	„
b) szegény rabbik és özvegyeik részére	1000	„
c) elagott tanítók számára	1,500	„
a segélyre fordított egész összeg tehát	19,500	frt.

5. Minthogy az 1888. évi június hó 21-én 1191. eln. sz. a. kelt körrendelet intézkedése szerint az anyakönyvi kerület székhelyén fennálló hitközségekre nézve az „izraelita anyakönyvi kerület“ elnevezése helyébe az „izraelita hitközség“ elnevezése lépett, és minthogy e hitközségek arra is köteleztettek, hogy a mennyiben még szabályszerűen jóváhagyott alapszabályokkal nem bírnának, *helyi alapszabályokat alkossanak és azokat a bemutatási záradékkal láttassák el*, 65 izraelita hitközség fordult hozzánk a végből, hogy alapszabályaikat kellő módon elláttassuk, a mely megkereséseknek — a jelzett alapszabályok tüzetes felülvizsgálatának eredménye szerint elrendelt helyesbítések után — megfeleltünk olyképen, hogy azok legnagyobb részét a nmgu. ministerium a bemutatási záradékkal már ellátta.

III. A fenti közleményeinkből kitetsző tevékenységen kívül az izraelita országos iroda a magas ministeriumok és hatóságokkal is — melyek hozzánk felvilágosítások és véleményekért fordultak — élénk összeköttetésben állott.

Postakönyvünk szerint *az 1888. évben 322) hivatalos levelet küldöttünk szét.*

Nem hagyhatjuk felemlítés nélkül, hogy alig mulik nap, melyen több hitsorsosunk az ország különböző részeiből bennünket a végből fel ne keresne, hogy hitközségeiket érdeklő ügyekben velünk személyes érintkezésbe lépjenek. Ez által módunk nyílik, hogy számos viszálykodásnak elejét vehetjük; mivel pedig a velünk pártállásra való tekintet nélkül személyesen érintkező egyének és hitközségek száma mindinkább növekszik, ebben azon alá nem becsülendő jelenséget látjuk, hogy az adminisztratív

ügyekben kitejtett őszinte és őznetlen működésünk, valamint a szervezeti egységnek kebelünkben leendő helyreállítására tekintetében részünkről szakadatlanul hangsúlyozott szükségesség hovatovább szélesebb körben talál méltánylásra és hűvekre.

Nem rajtunk mulik, ha mindazáltal a végcél felé *láthatólag* közelebb nem jutottunk és ha ennél fogva **a zsidó felekezet egységes szervezetét** közel kilátásba *nem helyezhetjük.*

Az e részben megkivánt előfeltételek még mindig nem teljesültek. A hitközségek anyakönyvi kerületei közül 87 még megalakulva sincsen, de a megalakult kerületek közül is számosak azok, melyek még különböző irányban rendezést igényelnek; ezerekre rug a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumhoz a mult 1888. év folyamán zsidó ügyekre vonatkozólag beérkezett beadványok száma, s már a folyó 1889. évben is meghaladják a 400-at azon ügyek, melyeket a nevezett miniszterium csak hozzánk küldött le véleményes jelentéstétel végett. Szemben ezen a folyó ügyekből eredő tetemes munkával, mely legteljreismerhetlenebb bizonyítékul szolgálhat arra nézve, hogy a hitközségek helyi viszonyainak rendezése befejezettek még korántsem tekinthető, nem kecsegtethetjük magunkat azon reménnyel, hogy viszonyaink további consolidálását célzó újabb szervező lépés megtételére felső helyen *az időt már is elérkezettnek fogndk látni.*

Nem tagadhatjuk, hogy tetemesen előmozdithatná maga a hitfelekezet is önkormányzati jogának törvényes biztosítását, de mielőtt ez irányban kezdeményező lépés tételnek, tájékozottnak kell lenni az iránt, nem fogna e bármindő actio az egyik részről, hitsorsosaink más részénél *reactiót* szülni, a mint ennek mult évi január havi körlevelünkben is kifejezést adtunk. Mint fentebb már előadtuk, a különböző pártáryalathoz tartozó hitközségekkel való érinkezésünk közben egyetlenegy alkalmat sem mulasztunk el arra nézve, hogy békítőleg hassunk és a közös egyetértés mellett való továbbhaladás előnyeit feltüntessük: ha mindamelllett ez idő szerint nagy sajnálatunkra e téren sem vagyunk képesek kézzelfogható eredményre rámutathatni, úgy legalább a tett tapasztalatok megerősítenek bennünket azon meggyőződésünkben, hogy a magunk elé tűzött cél felé, melyet az egységes vallásfelekezet jogainak a törvényesen bevett felekezetekéihez hasonló módon való biztosítása képezi, a megkezdett uton eddigi óvatossággal kell előre hatolnunk és hogy ebben magunkat sem néhány elégedetlen ellentállása, sem pedig a tulbuzgók siettető felszólalásai által zavartatnunk nem szabad.

Egyébiránt utalunk az 1888. évi január hó 24-én 12,156. sz. a. kelt körleveleink végpontjaiban foglaltakra s arra kérjük a t. Előljáróságot: hogy — ha az eddigi eredményekben a további céltudatos és üdvös működésünkre nézve biztosítékot nem láthatna — becses véleményét, további eljárásunk iránt való tájékozhatás végett, velünk leplezetlenül tudatni sziveskedjék.

Midőn még arra kérjük a t. Előljáróságot, hogy az anyakönyvvezetésre vonatkozó közleményeinket az anyakönyvi hivatal tudomására juttatni sziveskedjék, hitrokoni üdvözléttel vagyunk

Budapest, 1889. évi márczius hó 27-én.

Az izraeliták országos irodájának elnöksége:

Schweiger Márton,

irodai elnök.

Rendelet a pesti zsidó nagyhitközség érdekében.

A közmunka és közlekedésügyi m. k. miniszterium a pesti zsidó nagyhitközség beadványára a következő rendeletet menesztette a m. k. államvasutak és a Duna-gőzhajózási társulat igazgatóságához:

„Az izraelita husvétii kenyér küldemények felvételi tilalma körüli intézkedések ügyében a m. kir. államvasutak igazgatósága által a magyar vasuti igazgatók m. é. márcz. 14-én tartott értekezletén hozott határozat nyomán tett, m. é. márcz. 26-án 34. ig. ért. sz. a. kelt jelentés tartalmáról a földm. velés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter urat értesítvén, nevezett miniszter ur folyó évi február hó 26-án 8684. sz. a. kelt átiratával ártette hozzám a pesti izraelita hitközség előljáróságának hozzá intézett felterjesztését, melyben ezen hitközség előljárósága újból kérelmezi, hogy a főváros pesti részének bármely állomásába érkező pászka (maczós) küldemények a czimzeteknek ne adassanak ki, hanem a küldemények megérkezéséről azok lefoglalhatása céljából a hitközség haladéktalanul értesíttessék. Nehogy a vasutak ezen küldemények lefoglalása következtében esetleg károsodjanak, a hitközség kötelezettséget vállal arra nézve, hogy a küldeményeket netalán terhelő szállítási illetékeket az illető vasutnak meg fogja téríteni.

Miután a vasutak érdekei ily módon biztosítvák, m. évi február hó 16-án 5926 sz. a. kelt rendeletem kapcsán felhivom az igazgatóságot, miszerint intézkedjék, hogy a menyinyiben az igazgatóság vonalán ily nemű küldemények a fővárosba érkeznének, erről a küldemények lefoglalhatása végett az igazgatóság budapesti illető állomása az izraelita hitközség előljáróságát haladéktalanul értesitse.

Mínthogy az izraelita husvétii ünnepek már közelednek, felhivom az igazgatóságot, hogy a jelzett irányban sürgősen intézkedjék, s ennek megtörténtéről jelentést tegyen.“

Budapest, 1889. márczius 11-én.

Baross s. k.

Az „Ünnepnapok“ megzenésítése.

A milyen méltó magyar tolmácsra talált a zsidó liturgia *K'iss* Józsefben, ki a páratlan szépségű „Ünnepnapok“-kal ajándékozta meg a magyar irodalmat, de első sorban a magyarországi zsidóságot, ép oly méltó tolmácsra talált *Kiss* József *Major* J. Gyula, kiváló fiatal zeneszerzőnkben. *Major* zenéje megnyitja az „Ünnepnapok“ számára a zsinagógák és iskolák kapuit, a mint megnyitotta számukra *Kiss* József a hívek szíveit.

Már megemlítettük, hogy a „Zongora-verseny“ és „Szegény Margit“ szerzője az „Ünnepnapok“ megzenésítéséhez hozzá látott. Említettük azt is, hogy „A te sátraid...“ (Mahtóvu) feliratu verset mily gyönyörűen, mily szívhez szólóan s mily igaz, a legszebb ó zsidó énekekre emlékeztető melodiákra zenésítette meg a hivatott szerző. Most azzal a hírrel lephetjük meg olvasóinkat, hogy a geniális művész az „Ünnepnapok“-ból 24 darabot zenésített meg szebbnél-szebb zsidó melodiákra és a zsidó közönség bizonyára őszinte örömmel veszi tudomásul, hogy a zsidó dal e mestere szerzeményeit gyönyörű kiadásban meg is jelenteti.

Már tolyó év április hó első napjaiban meg fog jelenni a két első füzet „A te sátraid...“ és az „Esküvői kar“ feliratu versekkel. Műértők valóságos elragadtatással szólnak a két darabról, melyet nemsokára zengeni fognak az egész magyar Izrael hajlékaiban.

Minden hónap első napjaiban két-két darabot tartalmazó füzet fog megjelenni, úgy hogy egy év lefolyása után az összes 24 darab napvilágot fog látni.

A kiadás maga kétféle lesz. Templomi, vagy iskolai használatra, férfi, vagy női kar számára, orgona, vagy harmonium kísérettel, vagy anélkül. A második kiadás házi használatra van szánva, s eljátszható zongorán (két kézre) énekhanggal, vagy énekelhető egyszerűen mint dal.

A kiadást *Zipser* és *König*, jónévű fővárosi zene-műkereskedése (Váci-körut 24.) vállalta magára.

„A te sátraid...“ című vers szövegét csak néhány héttel ezelőtt tettük közzé; az „Esküvői kar“ szövege, melyben a héber liturgia ismerője könnyen ráakad az „... aser boró szószón...“ héber menyekzői áldás nyomaira, így hangzik:

Édes örömré,
Kéjre, gyönyörre,
Alkotál férfit,
Alkotál asszonyt,
Páros szerelemre!
Hasonmásodra
Alkottad őket
S fűzöl kötéssel
A szeretőket —
Szívet a szívhez,
Kézet a kézbe,
Ó add áldásod
A szent kötésre!
Tűzhelyeinkre
Béke leszálljon,

Béke hegy-völgyön,
Sikon, lapályon.
És kapuinkban
Hallassék szózat:
Felujongása
Vig toborzónak.
Völegény, ara
Mámora, láza
Fessen szívárványt
Mindenik házra;
El sohse fogyjon,
De sokasodjon
Völegény, menyasszony
Juda pitvarába!

Kirándulás a szent földre.

Az „Egyenlőség“ hasábjai már megemlékeztek ama kirándulásról, melyet *Schreiber* Simon, az egi orthodox hitközség rabbija és *Szwarcz* Herman, Eger városának egyik tekintélyes zsidó polgára vezet a szent földre. Most vettük a kirándulás részleteit megállapító programot. Őt hírneves orthodox rabbi héberül írt véleményadása előzi meg az utitervet, kik mindannyian tömeges részvételre hívják fel az érdeklőket.

A m. államvasutak menetjegy irodája vezeti a kirándulás technikai részét. A résztvevő társaság május 22-én indul el Budapestről Szabadka és Ujvidéken át, 23-án 1/6-kor reggel Belgrádba érkezik, a mely város nevezetéseinek megtekintésére hat órát szentelnek. Dél tájban tovább folytatják utjukat Niset érintve, Salonikiba, a hol a szombatot fogják tölteni. Eleve kilátásba van helyezve a kiránduló társaság ünnepélyes és rokonszenves fogadtatása saloniki tekintélyes község tagjai részéről. Salonikiban május 25-én éjfélkor szállnak hajóra. Négy napot vesz igénybe a vízi ut Jaffáig. Onnan kocsikon 12 óra alatt utjuk célpontjához, Jeruzsálembe érnek, a hol június 12-ig szándékoznak időzni, ott töltve mindjárt a seuósz (pünkösdi) ünnepet.

A program részletesen körülírja a szent város és környékének nevezetes helyeit, különös sulyt fektetve őseink, profétáink sirjainak megtekintésére. Június 12-én hagyják el a szent várost. A visszafelé való utazás alkalmával Alexandriát, Konstantinápolyt és Belgrádot érintik.

Utiköltség az I. osztályban 300 frt, a másodikban 280, harmadikban 180 frt. Magától értetődik, hogy a fenti árakban a megfelelő étkezés és lakás is benn foglaltatik, mely, mint a tervből kiviláglik, kielégítendő az igényeket.

Hogy a komikum se hiányozzék a héber nyelven szerkesztett programból, a többek közt a következő pontot is tartalmazza: „Ha időközben megérkeznék a Messiás, a mikor ugyanis mindnyájan és pedig ingyen megyünk el Palesztinába, amit egyébiránt a világért sem akarnánk vállalatunkkal hátráltatni, az esetben biztosítjuk a pénzt előre beküldőket, hogy a beküldött összeget hiány nélkül visszaszolgáltassuk.“

Részünkről még csak arra óhajtjuk figyelmeztetni a vállalkozó urakat, hogy a Palesztinában járó zsidónak újabb időben egyik par excellence látnivalóját kell, hogy a 8 év óta fenálló zsidó földműves gyarmatok képezzék. Tanácsoljuk a kirándulóknak, hogy a Jaffától csak 1 1/2 órányira fekvő „Pészah Tikvo“ nevű kolóniát, mely a kolóniák közt a legnagyobb s a hol magyar zsidókkal is fognak találkozni, meglátogatni el ne mulasszák.

TÁROZA.

A HÁZALÓ ÉS FIA.

EREDETI BESZÉLY.

Az «Egyenlőség» számára írta: *Viola Miksa.*

(Folytatás).

(7)

— Tudom-e, vagy nem tudom, arról nem beszélek, — mondá Hofberger. — Csak azt tudom, hogy ez a házasság a józan észszel meg nem egyeztethető. Hová gondol az istenért? Ha őt akarja elvenni, nem szigorlatozhat, és ha mégis letenné a szigorlatot és nőül venné azt a leányt, akkor házában csak a szűkölködés és nyomorgás ütne tanyát. Egészen másképp volna, ha leányomat venné nőül. Mindjárt az első perczben szép összeg pénze lesz kéznél, s teljes lelkinyugalommal várhat, míg tiszteltjei befolynak, és édes atyjának életét oly kellemessé teheti, hogy a mennybeli angyalok sem kívánhatnak különbet.

— Nem fogadhatom el ajánlatát — mondá Károly — ha bármit ígérne is. A világ minden kincse sem pótolhatná Matild elvesztését. Tartsa meg azt a roppant összeget, melyet leányával együtt kínál, de ha csak legkevésbbé örömét lelheti abban, hogy embertársai egyikének szerencséjét megalapítja, oh, akkor ne tagadja meg kérésem teljesítését, kölcsönözze nekem a kért összeget s ne engedjen kétségbeeséssel szivemben távozni.

— Gondolja meg, doktor ur, kedves jó doktor ur, szivemből szánom önt, de kérem, gondolja meg a dolgot! Is'en mentsen, hogy valami rosztat mondjak a leány felől, hisz kedves, jó, erényes leány, de anyyira még sem szép, hogy érette koczkára tegye saját és édes atyja jövőjét. Szereti őt? Jól van! Nőül veszi? Szintén jól van! De ha nincs miből élni, a szerelem vajmi sovány táplálék. Nálam már okosabb emberek is mondták, hogy a mellett éhen lehet halni. És ez fog történni, ha azt a leányt nőül veszi. Ezért, mint gondolkodó ember, azt a tanácsot adom önnek: vegye el az én leányomat és örök életére el lesz látva mindennel. Ha nem fog menni a mesterség, majd segíték én, és nekem módomban van a segítség, he, he, he!

— Ez minden, amit kérésemre válaszolhat? — kérdé Károly.

— Igen, minden. Mit kívánna egyebet?

— Tehát nem kölcsönöz száz forintot.

— Háromezret, mint mondtam, szives örömet, ha nőül veszi leányomat.

— Akkor megyek. Isten ne rójjá fel bűnül önnek, hogy nem nyujtotta kezét a szükségből való kimentésemre.

S ezzel vevé kalapját és távozni készült. De a pénztőzsér megragadta kezét s így szólt:

— Ne menjen még. Fontolja meg jól ajánlatomat. Nem mindennap fognak olyannal hozzá fordulni.

— Megfontoltam és fölöslegesnek tartom, tovább csak egy szót is vesztegetni, — jegyzé meg Károly.

— Jól van hát, menjen, — szólt Hofberger. — De én nem vonom vissza ajánlatomat. Gondolkozzék a fölött, a mit ajánlottam, és ha okos elhatározásra jut, mindig rendelkezésére fog állani a pénz.

— Sohasem fogom többé küszöbét átlépni, — felelé Károly, s eltávozott, a nélkül, hogy a tőzsért csak egy pillantásra is méltatta volna.

Elcsüggedve ment föl a lépcsőn és belépett az egyszerű szobácskába, a hol Matild és anyja várakoztak rá. Egyik sem kérdezte, mily eredménnyel járt. Egy tekintet halovány, s most még bánatosabb arczára eléggé világosan mutatta, hogy Hofberger megragadta kérését.

— Ön hát hazautazik? — kérdé Huberné.

— Még ma, — felelé Károly — habár most már az a reményem is egyre haloványabb, haloványabb lesz, hogy atyám kiségethet a bajból.

— Hofberger kereken elutasított? — kérdé Matild, szeméit fürkészőleg függesztvén Károly arczára.

— Nem, — viszonzá Károly. Még több pénz akart adni, mint a mennyit kívántam, Kész volt nemcsak száz forintot, hanem háromezret is adni, ha kötelezem magamat, hogy felavattatásom után nőül veszem leányát.

— Azt a kövér, barna leányt, — szólt közbe Huberné. — Oh a kedves papa ugy látszik kedvezőnek vélte az alkalmat, hogy leányának egy doktort kerítsen horogra.

— Alkalmasint — felelé Károly. — De gondolni sem akarok többé ezekre az emberekre. Nincs más hátra, mint haza utaznom. Még ma éjjel elutazom, ha csak két napig időzöm otthon, könnyű lesz a vizsga előtt néhány nappal itt lennem.

Az öreg asszony ismételve megkísérlé szándékáról lebeszélni, de hiába. Megmaradt a mellett, hogy nincs más menekülő számára. Már rég beesteledett s ő még mindig ott üldögélt. Egy homályos olajlámpácska égett az asztalon, mely mellett Huberné szorgalmasan kötögetett, míg a fiatalok halkán beszélgettek egymással. Matildnak máskor oly halovány arcza bibor pirosra vált. Még egyszer kísérletet tett, hogy lebeszélje az elutazásról, de Károly folyvást csak tagadólag rázta fejét.

Végre távoznia kellett. Nehéz szivvel és végtelenül szomorú sejtelmekkel bucsuzott el, hogy visszatérjen szegényes lakásába s elkészüljön az utra, melyre éjjel után kellett indulnia.

* * *
(Folytatása következik.)

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetésük **márczius végén** lejárt, teljes tisztelettel kérjük, méltóztassanak előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Előfizetési feltételek:

egész évre	8 frt — kr.
fél évre	4 frt — kr.
negyed évre	2 frt — kr.

Papok, tanítók és községi hivatalnokoknak

egész évre	7 frt — kr.
fél évre	3 frt 50 kr.
negyed évre	1 frt 75 kr.

Az „Egyenlőség“

szerkesztősége és kiadóhivatala

Budapest, Váci-körút 23 sz.

Naptár.

Vasárnap (1889. márczius hó 31.) 5649. II. adar hó 28., hétfő (erev rós-chódes; jónkippur kóton) 29. (utolsó) napja. Kedd (rós-chódes) niszán hó (30 napos) 1., szerda 2., csütörtök 3., péntek 4., szombat 5. napja. Hetiszidra: *M'ezórah.*

Hazai hírek.

— **Szent-egyleti évi jelentések.** Az alföld két nagy városának, Szegednek és Makónak szent-egyletéről (Chevra Kadisa) szóló jelentések örvendetes tanúságot tesznek arról, hogy felekezetünk ezen szép intézményei valóban áldásos tevékenységet fejtenek ki. A makói szent-egyletnek *Pulitzer* Jakab, elnök és *Schlesinger* Lipót, titkár által rendszeresen és páratlan ügybuzgalommal összeállított jelentése mindenekelőtt lendületes szavakkal emlékszik meg az egyletnek, mint jótékonyági intézménynek örvendetes fejlődéséről. Majd a *zárszámadás* adatai követik ezeket, melyekből kiemeljük a következőket: Jótékony célú kiadások összege: 859 frt. 01 kr., mely közel 200 frttal haladja felül az előző évben tett jótékony kiadásokat. Az egylet igazgatásának költségei 566 frt 95 krt; a beruházások 549 frt 72 krt; az adósságtörlesztés 972 frt 70 krt tett ki, s általában a kiadások fő összege: 3766 frt 14 kr. Ezzel szemben 3768 frt 30 krnyi bevétel áll, mely 14 különféle czímen folyt be. A *vagyonkimutatás* szerint az egylet összes cselekvő vagyona 23,838 frt 09 kr. értéket képvisel, melyből levonva az 5288 frt 45 krt tevő terhet, marad tiszta vagyonként 18,549 frt 64 kr, mely az előző évi vagyonállapottal szemben 580 frtnyi vagyonszapordást tüntet fel. A vagyon tulnyomó részét ingatlanok képezik. — A *szegedi* szent-egyletnek nem kevesebb gondal összeállított évi jelentésében bevételi összegül 14,574 frt 37 kr szerepel, melynek jelentékenyebb tételei: évi díjak

mintegy 1400 frtnyi, temetkezési díjak 1352 frtnyi összegben. A vagyonkimutatás részletes adataihoz képest a bruttó-vagyon 49,111 frt 39 kr.-ra rug, melyben közel 12,000 frtnyi alapítványi összeg foglaltatik. Ezzel szemben 11,750 frtnyi teher áll, minélfogva az egyleti tiszta vagyon 37,361 frt 39 krt tesz ki. Az évi jelentés szabatos összeállításának érdeme *Milkó* Jakab elnököt, *Paragó* Endre pénztárnokot és *Klein* Salamon titkárt illeti.

— **Dr. Löw Immanuel**, szegedi főrabbinak, boldogult fenséges trónörökösünk, Rudolf főherczeg halála alkalmából tartott gyászbeszédét nemrég kiadta a szegedi zsidó hitközség. Az annak idején rendkívül hatást keltett gyászbeszéd gyönyörű kiállításban jelent meg és szerzőjét közéletünk számos jelesének méltó elismeréséhez juttatta. Meleg köszönő sorokat intézett hozzá ugyanis mindenekelőtt az elhunyt királyi sarjnak Miramareban időző fenséges neje: *Stefania* főherczegnő, továbbá *József* főherczeg ö fensége, *Tisza* Kálmán miniszterelnök, *Haynald* Lajos, kalocsai bíboros érsek és *Vay* Miklós báró, a főrendiház agg elnöke.

— **Az országos közegészségügyi tanács**, egészségügyi forumaink eme legfelsőbbike legfelsőbb kinevezés utján szokott évente összeállíttatni. Az ez idénre kinevezett tagok között dr. *Salgó* Jakab, a Lipótmezei orsz. tébolyda első orvosa, kitűnő hitsorsosunk nevével is találkozunk, kinek eme megérdemelt kitüntetését a szakkörök élénk örömmel és meglelégetéssel üdvözlötkék.

— **Hymen.** Az *abonyi* zsidó hitközségnek fiatal rab-bija, dr. *Vajda* Bélavasár nap, f. hó 31-én 12 és fél óra-kor vezeti oltárhoz a helybeli dohány-utczai izr. templomban *Breuer* Paula kisasszonyt, özv. *Breuer* Árminné szép és lelki erényekben gazdag leányát Budapestről.

— **Haláleset.** Abony város egyik legtekintélyebb zsidó polgára *Altman* Gyula földbirtokos, városi helyettes bíró, takarékpénztári igazgató. márczius hó 25-én 65 éves korában szívszélhűdés következtében hirtelen elhunyt. Az elhuny 12 év óta a város közönsége által mindig egyhangulag lett helyettes bírónak megválasztva, a hitközség régebben 15 évig volt elnöke és a takarékpénztárnál 19 évig működött mint annak igazgatója. A f. hó 27-én végbement temetésén ott volt az egész város, felekezeti és osztálykülömbőség nélkül. A gyászbeszédet dr. *Vajda* Béla tisztelendő ur tartotta, utána pedig a városi dalárda énekelte el a szokásos gyászdalt.

— „**A fővárosi szegény-gyermekkert-egylet**“ kiadta az 1888. évről szóló évi jelentését és mérlegét, melyből örömmel meritheti a jótékonyág minden őszinte barátja azon meggyőződést, hogy a nemes célú egyesület anyagilag úgy, mint erkölcsileg folyton és erőteljesen gyarapodik, s humanisztikus feladatának folyton tokozottabb mértékben felel meg. A 32 nagy quart oldalra terjedő, szabatosan és kiváló gondallal összeállított jelentés bevezetésében a közgyűlésen elmondott elnöki megújító beszédet tartalmazza, mely felöleli és rendszeresen csoportosítja az egylet múlt évi működésére vonatkozó ösz-

szes fontosabb adatokat. Ezután az egyesület *pénztári* és *nagyon mérlege* következik, melyekhez képest az egyesület múlt évi *bevételeinek* főösszege 14,982 frt 54 kr, melylyel szemben 14,086 frt 21 krnyi *kiadás* áll. A bevétel legjelentékenyebb tételei: a házbérlőjévedelem 1890 frttal; a tagsági díjak 2729 frt 90 krral; a gyűjtések és adományok közel 6000 frttal. Viszont a kiadási összeg legnevezetesebb tételei közül kiemelendő: az egyesület épületének tatarozására és átalakítására fordított mintegy 2000 frt; a gyermekek étellemezésére és ruházására költött 1232 frt 92 kr. stb. A pénztári mérleghez képest a múlt év végén a pénzkészlet közel 900 frtot tett. A *vagyon mérleg* adatai szerint az egyesület vagyona ingatlanokban 38.148 frt 54 krt, ingóságokban 2433 frt 15 krt, követelésekben 436 frtot, készpénzben közel 900 frtot, összesen tehát mintegy 42.000 frtot tesz, melyből levonván a közel 23,000 frtot tevő tartozás, tiszta vagyonként 19,000 frt jelentkezik. — A jelentés ezután az egyesület tagjainak diszes névsorát adja. Ahhoz képest az a) *alapítványi helyeket* teremtett tag van 49; b) *disztag* 31; c) *alapító tag* 128; d) *pártoló tag* 131; e) *rendes tag* 909. Végül az egyesület javára befolyt különböző adakozások, pénzbeli és természetbeli adományok felsorolása fejezi be az értesítőt.

— **Pénzügyi határozat zsidó hitközségi ügyben.** Egy, a pesti zsidó nagyhitközségre szállott alapítványnak tőke-kamatadótól való megóvása czéljából az indokolt hitközség felebbezése folytán a m. kir. pénzügyi közigazgatási bíróság, mint legfőbb ítéleti forum azon elvi határozatot hozta, hogy: „A hitközségre alapítványképen szállott vagyon tőkekamat jövedelme után tőke-kamat adót kivetni és követelni csak az esetben lehet, ha kétségtelenül be van igazolva, hogy a hitközség a szóban forgó vagyont és annak jövedelmét nem a végrendeletben említett, hanem más, nem adómentes czélra fordítja.

— **Zsidó írók a nemzeti színház színpadján.** *Paulay Ede*, a nemzeti színház igazgatója *Kabos Ede*, tehetséges fiatal író, a „Pesti Napló“ belmunkatársától egy „*Éva*“ című, háromfelvonásos társadalmi színművet fogadott el előadásra. A darabot, melynek nagy sikert jósolnak, fiatal szerzője felolvasta a nemzeti színháznak azon tagjai előtt, kik abban játszani fognak. A felolvasásnál az igazgatón kívül még *Osikay Gergely* művészeti titkár, legjelesebb élő színmű-írónk is jelen volt, kinek tetszését a darab szintén teljes mértékben kinyerte. A színművet az őszi szezónban fogják előadni. Ugyanakkor kerül színpadra *Karcszag* Vilmosnak és *Szécsi* Ferencznek is egy-egy előadásra elfogadott eredeti színműve, illetve monológja.

— **Egy zsidó tudós műve.** *Kunos Ignác* dr. hírneves nyelvész hitsorsosunktól egy érdekes munka látott napvilágot, a Kiszaludai társaság kiadásában. Címe „Török népmesék.“ Tizenkilenc török népmesét foglal magában a mű kitűnő magyar átültetésben. Az előszót *Vámbéry Ármán* elismert orientalistánk írta. *Kunos dr.* huzamos ideig tartózkodott Törökországban a török nyelv tanulmányozása végett, többek közt a pesti zsidó nagy hitköz-

ség támogatásával. A fiatal tudós egyike a legkiválóbb magyar nyelvészeknek, ki több alapos munkájával vitva ki már a tudós világ s a M. T. Akadémia elismerését.

— **Egy kiváló talmud tudós halálát** jelenti *paksi* levelezőnk. Folyó hó 21 én hunyt el 70 éves korában *Freund* Simon, a paksi zsidó hitközségnek egyik közbecsülésben állt tagja. Végtisztességtételén nagyszámu családján kívül részt vett a város és a környék zsidóságának színe-java, mely mélyen megilletődve róttá le a kegyelet adóját a hazai zsidóság ezen ritka erényekkel ékeskedő tagjának emléke iránt. A gyászbeszédet *Szófer* főrabbi mondotta, szívreható s mély megindulást keltett szavakkal ecsetelvén az elhunytnak életpályáját. Többek közt rámutatott a „Beth hamidras“-ra, melyben a boldogult 40 évig ápolta a talmudtudományokat, oly alapos-sággal, mely méltó volt nagynevű mesteréhez: *Ungar* Jóélhoz. Az elhunytnek egész családja számos érdemet szerzett felekezeti ügyeink terén. Testvéröccsége, *Freund* Salamon ez idő szerint is a paksi zsidó hitközségnek fáradhatlan buzgalmu elnöke.

Külföldi hírek.

— **Hirsch Márkot, a nagytudományu prágai fő-rabbit,** ki magyar származású és ki 15 éven át Ó-Budának volt a főrabbi, a hamburgi zsidó-hitközség *egyhangulag főrabbi-jává választotta.* Hirsch főrabbi (ki a volt miskolczi rabbi veje és *Fischmann* Joachimnak, a miskolczi hitközség érdemes titkárának és Dr. *Austerlitz*, eperjesi rabbinak sógora) a *választást elfogadta.* Gratulálunk a hamburgi zsidóságnak.

— **Lembergben** dr. *Löwenstein* Bernát hírneves zsidó hitszónok, a vaskoronarend lovagja, meghalt. Temetésén képviselve volt a helytartóság, a városi hatóság, a katonaság és természetesen óriási számban a zsidó lakosság.

— **Reakció.** Bécs város józanabb elemei kezdenek mozogni, az antiszemiták ellen. Folyó hó 24-e és 25-éről több rendbeli demonstrációról tesz jelentést a napi sajtó, melyek éle az antiszemitáknak törekvések ellen irányul. Mindenekelőtt megemlíthető az *ó-katholikus hitközségnek* egy gyűlése, melyen a synodus alelnöke, *Sinnék* volt községtanácsos, *Schuster* egyháztanácsos és még többen a legkeményebb szavakkal ítélték el az antiszemitizmust, mely Bécsnek erkölcsileg és anyagilag egyaránt érzékenyen károsítja. Az egyik szónok többek közt így szólt: „Ha a legközelebbi időben nem lépünk föl a csehek és klerikálisok természetellenes szövetsége ellen, féltő, hogy Bécs, saját gyermekei, a német-nemzeti antiszemiták segítségével, fog megfosztatni saját tüzhelyétől.“ Az összes szónokok felhívták a hitközség tagjait, hogy erélyesen foglaljanak állást az antiszemita törekvésekkel szemben. A „*Wahrheit*“ nevű politikai egyesület látogatott gyűlésén szintén határozottan tiltakoztak az antiszemita izgatások ellen, végül pedig a diákság körében történt hasonló nyilatkozat, amennyiben egy „*Oesterreichischer Studentenverein*“ című

egylet alakult, melynek alapszabályaiban kimondatik: „Az egylet határozottan helytelenít és elítél minden nemzetiségi és felekezeti viszályt, mint a mely a valódi szabadelvűséggel össze nem egyeztethető.“

— **Milán király** lemondása által a szerbiai zsidók egy irántuk mindenkor igaz jóakarattal viselkedő fejedelmet veszítenek. Így még néhány nappal lemondása előtt *Davicho* Haim, budapesti helyettes konzult, Rómába követségi titkárrá nevezte ki, továbbá *Bernfeld* dr. belgrádi főrabbinak, *Alcalay* Jakab hitközségi elnöknek, *Aleborah* Mózes udvari bankárnak és *Asriel* Salamon nagybirtokosnak a Takova-rendet adományozta. A trónról való lemondás ünnepélyes aktusánál a főméltóságok között a belgrádi főrabbi is jelen volt.

— **Berlinben** a purim-ünnep alkalmából az egyesült »B'nei Brith« páholyok 130 zsidó gyermeket láttak el teljes ruházattal, mi körülbelül 7000 márkáos került.

— **Zsidó udvari karmester.** Dr. *Levi*, giesseni rabbi fia, *Levi* Hermann, a müncheni bajor királyi udvar karmestere abban a kitüntetésben részesült, hogy *Luitpold*, bajor uralkodó herczeg „zenei főigazgató“ czímmel ruházta fel. A nevezett egyszersmind a hirneves müncheni opera igazgatója és a zeneakadémia hangversenyeinek vezetője, és szakkörökben általánosan el van ismerve a jelenkor legjelesebb karmesterei egyikének. Maga *Wagner* Richard, a ki tudvalevőleg egy időben nem igen hizelgően nyilatkozott a zsidók zenei képességeiről, kénytelen volt elismerni, hogy zenedrámainak egyik legjelesebb és leghivatottabb tolmácsa most kitüntetett hitsorsosunk.

— **A londoni zsidó kézművesek** által rendezett meetingről lapunk mult számában megemlékeztünk. Az újabban érkezett adatokhoz képest a mozgalom oly nagy arányu volt, hogy az óriási világvárosban is méltó feltűnést keltett. A mozgalom részesei jobbra bevándorolt orosz és lengyel kézművesek, kik közül igen sok van munka nélkül, s a kik munkában vannak is, rendkívül tul vannak terhelve és a munkaadók önkényétől sokat szenvednek. A sajtóságos képet nyújtó tüntető menet Whitechapel városrészéből indult meg dob- és kürtszó mellett. A menetet zászlóvivők nyitották meg; az óriási zászlókon a következő feliratok voltak olvashatók.

„Jewish Unemp'oyed“

„Victims of the Sweaters“

„Work or Bread“

(„Zsidó munkátlanok“; „Az izzasztó rendszer áldozatai“; „Munkát vagy kenyeret.“) Voltak zászlók a következő héber betűs német szövegű felirattal is: פֵּיֶעַל אַרְבֵּי־יִשְׂרָאֵל וְאֵלֶּל יַעֲרֵר, צוֹ פֵּיֶעַל אַרְבֵּי־יִשְׂרָאֵל נִיעֲמָאֵד Magyarul: „Sokat dolgozzék minden ember, tulságosan sokat senki sem.“ A mozgalmat a rendőrség nyomta el, azon an az ügy alkalmasint parlamenti felszólalás tárgyát fogja képezni.

— **Reinach József** e napokban Párisban felolvasást tartott »A gyarmatokban kitört zsidóellenes mozgalmak okairól«. Azon nézetének adott kifejezést, hogy a moz-

galom csakis a politikai közegek közönyössége által vált politikai tényezővé, melylyel, sajnos, hitsorsosainknak számolnók kell. Hogy épen a gyarmatokon terjed annyira az antiszemitizmus, az érthető, ha az ottani lakosság zömét megvizsgáljuk. Legnagyobb részök hazájukban nem akart és nem tudott boldogulni s a gyarmatokat keresték fel, hol ép oly keveset akarnak dolgozni, mint hazájukban. Egészen máskép áll a dolog a zsidókkal. Szorgalmukat, takarékoságukat legnagyobb ellenségük sem vonhatja kétségbe, s így történt, hogy idővel pénzre és tekintélyre tettek szert. Az irigység az egyedüli rugója az antiszemitizmusnak. Szeretnének rátamadni a zsidókra, őket kirabolni, mint az Oránban és Constantinban nemrég történt. Reinach a kormányt óvatosságra és figyelemre hivatelt, mert Algierban és Tuniszban a vad mozgalom minden percbea kitörhet.

— **Zsidó művész kitüntetése.** A Münchenben nemrég bezárt jubilaeumi műkiállítás alkalmából *Luitpold* bajor regens herczeg *Israels* József, jeles festőt a Szt. Mihály-rend tiszti keresztjével tüntette ki.

— **Trieszthen** márczius hó 25-én a város Ausztriához való csatoltatásának 500-adik évfordulója alkalmából nagyszabásu emlékünnepelely tartatott, mely alkalommal többek közt egy érczemplék is lelepleztetett. A leleplezés alkalmával hitsorsosaink, *Morpurgo* báró mint az emlék bizottság elnöke, és *Luzatto* községtanácsos, mint annak alelnöke tartottak hazafias szellemtől áthatott és köztetszésben részesült szónoklatokat.

— **Rothschild Albert** bárót *Rainer* főherczeg mint az osztrák muzeum protektora, ezen egylet gondnokává nevezte ki.

— **Egy francia antiszemita „író“,** *Chirac*, vergődött az utóbbi időben Franciaországban piszkos röpiratai által hiruèvre, melyekben a zsidókat ép oly gyalázatos módon vádolta és támadta, mint elvtársa, *Drumont*. *Chirac*nak szégyenletes üzelmeiről és életmódjáról a „*Matin*“ egy erős cikket közölt. A helyett, hogy szépen zsebre dugta volna az igazságokat, bevádolta a „*Matint*“ a törvényszék előtt. Itt a tanuk lesújtóan vallottak *Chiracra* nézve. Bebizonyult, hogy saját leányával erkölcstelen életmódot folytatott s oly részleteket beszéltek el a tanuk, melyeket leirni tiltja a tisztesség. Persze a törvényszék elutasította *Chiracot* azon kérésével, hogy a „*Matint*“ 150.000 franknyi kártérítésre ítéljék el. De azért, mert a nevezett lap az igazságot oly kiméletlenül kiírta, bírságkép — 16 frankot róttak rá. *Chirac* nem okult a leczkén s most még dühösebben folytatja támadásait a zsidók ellen. Megjegyezzük, hogy párthivei most is csak ugy csüngnek rajta, mint azelőtt, mert hát a jellem, az melékes, a fő az, hogy — antiszemita.

— **Ottolenghi Emanuele**, kiváló ügyvéd, a tuniszi zsidó főiskola elnöke, és számos jótékony-egylet megalapítója Turinban hirtelen elhunyt.

— **Magas látogatást** várnak a tavaszra Palesztinában. Mint a jeruzsálemi német konzulatus körében hírlík, II. Vilmos német császár Athénből, hová testvére menyek-züjére utazik, ellátogat a szent földre is, hol a német alattvalók, nagyobb részét zsidók, rendkívüli ünnepélyekkel készülnek fogadtatására.

— **Az olasz zsidóság gyásza.** Rómában rövid szenvedés után elhunyt Giacomo *Alatri*, az olasz zsidóság egyik legkiválóbb alakja, ki a zsidó érdekek ápolása és előmozdítása terén elévülhetlen érdemeket szerzett. Többek közt a római zsidó gyermekkertnek, mely nemcsak Olaszországban, hanem egész közép-Európában ritkítja párját, ő volt megalapítója. Továbbá az ő tollából erednek a római zsidó hitközség összes szabályzatai, s rendkívüli szervező tehetségének általában az egész olasz zsidóság számos életre való intézményt köszönher. Koporsóját a 82 éves ősz apa, Samuel *Alatri* megtört alakja, és beláthatlan gyászoló közönség kísérte az örök nyugalom helyére.

— **Rothschild Edmund báró a palesztinai zsidó gyarmatokért.** A palesztinai zsidó gyarmatok tudvalevőleg igen sokat köszönnek a Rothschildok fejedelmi bőkezűségének. Legutóbb *Rothschild Edmund* báró jótékonyága kötelezte örök hálára *Gadara* (Katra) gyarmat lakosságát, a mennyiben a nemesszívü emberbarát nagy anyagi áldozattal segítette az ott uralkodó vízhiányon, mely évek óta rendkívül érzékenyen sújtja a gyarmat lakosságát. A nemes báró ugyanis szakértő mérnökök közbenjöttével óriási közkutató ásatott, mely a vízszükségletet bőven fedezi, s a mely Palesztinában nagy vagyont képvisel.

— **Az osztrák képviselőháznak** f. hó 16-án tartott ülésén, a hadügyi tárcza költségvetése alkalmával, báró *Pirquet* határozottan állást foglalt az örökös antiszemita gyalázkodással szemben. Többek közt így szólt: „Antiszemita részről nagyon sokat beszélnek mindarról, ami zsidó. Mindezt már nagyon megszoktuk és elhallgatjuk, noha a lehető legkellemetlenebbül hat reánk. Azt hiszem, hogy az ilyen fajta antiszemitizmus nem a zsidókra, hanem reánk keresztényekre nézve sértés, mert fölötte szomorú szegénységi bizonyítványt adnak nekünk ezek az urak, ha azt állítják, hogy a zsidóké a világ, hogy minden az ő hatalmukban van, hogy ők a kiválasztott emberek. Konstatálnom kell, hogy ez nem áll. Én azt látom, hogy a zsidók mindenütt csak megtámadtatásban részesülnek, állami alaptörvényeink határozott rendelkezéseivel szemben. A katonaságnál nagyon rossz ajánlólevél az, hogy valaki zsidónak született, a politikai hatóságokban való részvételnél is ezer akadályba ütközik a zsidók. Hogy a zsidók nincsenek kiváltságolt állapotban, annak legfőbb bizonyosságául szolgál az a körülmény, hogy felőlük nyilvános gyülekezésekben, mint például e házban, szakadatlanul, mondhatni csaknem mindenkinek undorára, ily módon beszélnek. Azt hiszem, hogy semmiféle nemzetről vagy néposztályról, még a cigányok, vagy drótosítókról sem volna szabad úgy beszélni, mint arról az

oldalról történik és bámulom, hogy nem tudnak ez ellen erélyesen fellépni, mert azt hiszem, hogy a ház méltósága kiköszörülhetlen csorbát szenved e miatt.“

I r o d a l o m.

— **Holitscher Fülöp**, budapesti előkelő nagykereskedőtől Boro-szlóban *Schottlender* S. kiadásában két valóban pazar kiállítású munka jelent meg egyszerre. Az egyik „*Krone und Leier*“ című 5 felvonásos dráma, a másik pedig „*Gedichte*“ címet viseli. Mindkét műben igazi költői kedélyre és írói hivatottságra ismerünk. Az eszmék szépek, szellemesek; a kidolgozás gondos, a verselés — úgy a drámában valamint a költeményekben — szabatos, kellemesen csengő. Az olvasóknak élvezetes perczeket fog szerezni.

— **Dr. Singer Mihály**-tól egy csinosan kiállított 128 oldalra terjedő elbeszélés látott napvilágot, e címmel: „*Hétszer Görbe*“, Singer Mihály neve a szépirodalom terén nem ismeretlen, s e művével újból bebizonyította, hogy határozott tehetséggel és hivatással bír. A munkában érdekes, vonzó modorban beszél el egy rongyszedő zsidónak, kit „Hétszer görbének“ gunyolnak, kalandos, viszontagságokkal telt életét; s festi nemes lelkét. A jellemfestés kitünő, az alakok az életből vannak merítve, a nyelvezet zamatos, magyaros. Az érdekes művet, mely Győrött *Gross Gusztáv* könyvkereskedőnél jelent meg, és 1 frt 20 krért kapható, olvasóink figyelmébe ajánljuk.

»**Chumisch Dessauer Raschifordításával.**« *Löwy M. E.* fia, budapesti könyvárus körlevélben tudatja, hogy a »Chumisch mit Dessauer's Raschi-Uebersetzung« cím alatt nála megjelent s rövid idő alatt teljesen elfogyott munkát újból kiadta. — A szóban levő munka Mózes 5 könyvét szó szerinti német fordításban tartalmazza, a Raschi-kommentárral együtt, pontozva, könnyen érthetőleg fordítva és szintén *Dessauer* Gyula rabbi magyarázó jegyzeteivel ellátva. A mű eddigi elterjedése elegendő ajánlólevelet képez annak számára s azon körülmény, hogy a munka, kivált pedig annak második része alapos átdolgozást nyert, annak használhatóságát és értékét csak fokozza. A mű két kiadásban, u. m. kötve és kötetlenül jelent meg. Az elsőnek ára 7 frt, az utóbbinak 6 frt.

— **Spitzer D. H.** ismert fővárosi kereskedő, ki több alkalmi munkával lépett már a nyilvánosság elé, újabban egy a trónörökös emlékének szentelt igen csinos kiállítású füzetet adott ki, melyben élénk színekkel, költői képekkel és metaforákban gazdag mondatokban ecseteli a mély gyászt, mely hazánkat s az uralkodó családot érte. A füzet, melyhez a trónörökös jól sikerült arcképe van csatolva, a „Rudolf trónörökös“ jótékonyági egyesület bizományában jelent meg, mely egyesületnek a szerző „dísztagja“. A füzetből befolyó tiszta jövedelem a fent nevezett egyesület javára fordítatik. Ára?

Pályázat.

A pesti izr. hitközség templomában egy **kántor-helyettes és karvezető** állomása betöltendő. Baritonhanggal bíró pályázók, kik a templomkar vezetéséhez és tanításához megkívánt alapos zenészetű műveltségen kívül, a kántori hivatallal egybekötött összes funkciók gyakorlati ismeretével és a tóra felolvasásban is kellő jártassággal bírnak, felszólíttatnak, hogy életkorukat, illetőségüket, családi állapotukat, eddigi működésüket úgy mint vallás-erkölcsi magaviseletüket feltüntető okmányokkal felszerelt folyamodványokat **f. é. május hó 1-ig** az alulírt előjárósághoz benyújtsák. Ez állás **1600** frtnyi évi fizetéssel és **400** frtnyi évi lakásbérral jár.

Pályázók az előjáróság felszólítására tartoznak próbaelőadásra megjelenni; az ezzel járó utazási költségek csakis a megválasztottnak fognak megtéríttetni. Az alkalmazás egyelőre **két próba évre** történik.

A pesti izr. hitközség előjárósága.

Figyelmeztetés!

Tekintettel arra, hogy a hitközségünk tagjai részére való húsvéti kenyér (maczosz) szolgáltatásnak joga a nm. földm. ipar és kereskedelmi m. kir. ministerium rendelete értelmében **kizárólag** az alulírt hitközségnek van fenntartva, indítatva érezzük magunkat arra figyelmeztetni a t. hitközségi tagokat, hogy maczosz szükségletüket csakis hitközségünk maczosz sütőinél szerezzék be, minthogy a maczosznak úgy a vidékről leendő behozatalát, mint a budai részekről, Kőbányáról és egyéb elővárosokból való beszállítását, valamint a netalán megkísérlett csempészetet, avagy ügynökök általi illetéktelen elárusítását legszigorubban ellenőrizni és hatósági elkobzással megakadályozni fogjuk.

A pesti izr. hitközség előjárósága.

Pályázat.

Alulírt hitközségi előjáróság részéről következő két állomásra ezennel pályázat hirdettetik:

I. Egy kántori állomásra, ki jó előimádkozó, sochet ubodek és kóré, és a 40. életévet túl ne haladta legyen, **400** frt fizetéssel, szabad lakás és fél sechita és a szokásos mellékjövedelem.

II. Egy másodkántori állomásra, ki jó előimádkozó, sochet ubodek és kóré, a 40. életévet túl ne haladta legyen. Teendői közé tartozik a pénzbeszedés és a sámeszi teendők. Javadalma **250** frt készpénz, a ritualis fürdő, fél sechita, szokásos mellékjövedelem.

Első állomás május 1., a második aug. 1. betöltendő. Pályázatok f. é. ápril 15-ig küldendők be alulírott előjárósághoz. A költségek csak a megválasztottnak téríttetnek meg. Próbaelőadásra csak az arra meghívott böcsáttatik.

A s z ó d o n, 1889. márczius hóban.

Az előjáróság.

Pályázat.

Az alulírt hitközség kebelében egy **700 frt.** évi fizetéssel díjazott „Dájani“ állás szerveztetvén, arra ezennel pályázat hirdettetik. Folyamodhatnak ezen állásra oly egyének, kik a „Hatorá-n“ kívül okleveles tanítók, s a „Thalmud-Thóra“ vezetésére szükséges magyar-, német- de különösen héber ismereteket bírnak. Kellően felszerelt folyamodványok **ápril hó 15-ikéig** az alulírt előjárósághoz intézhetők; az állás azonnal elfogalható.

Az egyesült győr- és győrszigeti izraelita hitközség előjárósága.

Pályázat.

A marosvásárhelyi status quo ante izrael. hitközség egy rabbiállásra ezennel pályázatot hirdet.

A rabbi évi fizetése o. é. **900 frt; 300 frt lakbér illetmény** és külön megállapított járulékok, melyek az alulírt hitk. elnöknel megtudhatók. A rabbi teendőkhöz a hittanoktatás is tartozik. Pályázók, kik 3 elismert rabbitol képesítéssel (התורה) bírnak a nagyméltóságu vallás- és közoktatásügyi magy. kir. ministerium által 1885. november hó 13-án 1024. sz. a. az izr. anyakönyvvezetés ügyében kiadott rendelet §-ának megfelelnek, azonkívül pedig magyar és német hitszónoklatot tartani képesek, felkéretnek kellően felszerelt okmányaikat, koruk és családi viszonyaik kitüntetésével **1889. április hó 30-ig** az alulírt elnökséghez beküldeni.

Az alkalmazás külön meghívás utján megtartott próbaszónoklat után történik és az utiköltség csak az alkalmazottnak fog megtéríttetni.

Marosvásárhelyt, 1889. márcz. 12-én.

Breuer Márk,
hitk. jegyző.

Schwarz János,
hitk. elnök.

Kohn Arnold

gazdag sirkőraktárát
(Váczi körút 14, szemben az Andrásyut torkolatával.)

ajánlja mindazok figyelmébe, kiknek a sirkőállítás szomorú kötelességét kell teljesíteniök.

Szép és pontos kivitelért és lehetőleg olcsó megszámitásért kezekedik a czég jó hirneve.

== Szombaton és ünneppnapon zárva. ==

